

na est, & non pridem excogitata, neq; arbitror Pompei magni ætate in usu fuisse. His accedit Aselepiadis, & Galeni auctoritas lib. VII. de compositione medicamentorum secundum locos in quodam eclegmate ad cruenta sputa, ubi sic habet. Farris Clusini appellati sextarii dimidium, decocti marrubij uiridis sextarium unum. Hæc in uas uitreū coniecta per diem, & noctem macerari sinito. Sequenti die pharmacum mollito, quemadmodum halicam maceramus. hæc Galenus. Quibus palam est à farre differre halicam. Galeno deinde subscribit Aëtius lib. IX. cap. XLV. ubi ex Arabigene hæc habet. Quod uerò Latine in regionibus Romæ uicinis far appellant, hoc modo paratur. Frumentum modico tempore aqua madefacito: indeq; extractum, ac in pilam coniectum, ueluti ptisanam, à cortice repurgato. Vbi uerò corticem exuerit tollito, atq; in sole siccato: deinde manibus tritum, donec penitus à cortice fuerit mundatum, crassissime molito, ita ut granum unum in quatuor, aut quinque partes redigatur, & siccum asseruato. Vfus autem tempore halicæ modo coquitur, et à sanis in cibo sumitur. Pro ægris uerò uariæ apparatus, & epithematis quoq; admiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc uirides tollunt, ex ipsisq; far concinnant, quo modo & suauius, & iucundius redditur. hæc Aëtius. Ex cuius, et suprascriptorum testimonio, illud planè omnibus patere arbitror, quòd far ab halica dissideat. qua de re etiam plura, duce Deo, dicemus in epistolis nostris. Quod Græcis χὲνδος, Latinitis pariter & Italis Halica nuncupatur: Arabibus, Chandaros.

Nomina.

Κέχρηος. MILIUM. CAP. XC.

MILIUM in panes coactum, minus cæteris frugibus alit: sistit pulte sua aluum, urinam cit. Torretur milium, feruensque in sacco ponitur, ut torminibus, reliquisque doloribus, si foueatur, auxilio sit.

MILIUM, ut libro VII. simplicium medicamentorum prodidit Galenus, primo ordine refrigerat, exiccatur uerò tertio exoluto, aut certè secundo intenso. paululum etiam habet tenuitatis. Ex hac tum consistentia, tum temperatura instar quidem edulij comestum, planè inter omnia frumentacea edulia minimum confert nutrimenti: sed & uentrem desiccatur. Porrò foris impositum in sacculis idoneum est fomentum ijs, quæ citra morsum exiccari postulant: & cataplasmatibus modo illitum exiccare potest, attamen admodum friabile est, proinde difficilis est eius in cataplasmatibus usus. Quibus omnibus ea prorsus adstipulantur, quæ idem de Milio tradidit libro primo de alimentorum facultatibus, cum inquit. Milio item in pane nonnunquam utuntur, urgente frugum penuria. Panis tamen ex eo exigui est alimenti, & refrigerans. Constat insuper præaridum, & instar arenæ, aut cineris friabilem esse: nihil enim in se habet pinguitudinis, & lentoris. Iure ergo aluum humentem desiccatur. Agricola huius farina cocta, admisto adipe suillo, & oleo uescuntur. Κέχρηος Græcè, Milium Latine dicitur: Arabicè, Ieuers, Geguers, siue Giaweres: Italicè, Miglio: Germanicè, Hirs; Hispanicè, Milho, & miyo: Gallicè, Millet.

Milii uires ex Galeno.

Nomina.

Ἐλυμος. PANICVM. CAP. XCI.

PANICVM frumentaceis seminibus annumeratur, milio simile, eodemque modo in panes iugitur. Eisdem habet usus; minus tamen & nutrit, & stringit.

PANICVM, ut scriptum reliquit Galenus lib. VI. simplicium medicamentorum, ex leguminum genere est, milio specie simile, facultate certè pauci nutrimenti, & exiccatoria. Sistit quoq; nonnihil uentris fluxus, ceu ipsum etiam milium. Si uerò foris illinatur, exiccatur, atq; refrigerat. hæc Galenus. Cæterum scribit Ruellius secundo de natura stirpium uolumine, Panicum in Italia Melicam appellari. Qua in re aperte hallucinatur: namq; melica, quæ apud Insabres uulgo Melega nominatur, illud genus frugis est, quam nostrum uulgus in Hetruria Saggina uocat. Alij uerò in Italia populi Sorgo appellant. Nec usquam, quod sciam, in Italia panicum melica uocatur. MELICA autem (ut utar hoc nomine) frugis est genus tam forma, quam proceritate arundinem referens, adeò ut campi, in quibus ad maturitatem usque adoleuerit, arundineta representare uideantur. Eius tamen calamus non ut uulgatum arundinum, inanis est, sed sacchariferarum arundinum modo, alba factus medulla. Paniculae, quas ad Cybelis

Panici uires ex Galeno.

Ruel. lapsus.

Melicæ consideratio.

PANICVM.

Nomina.

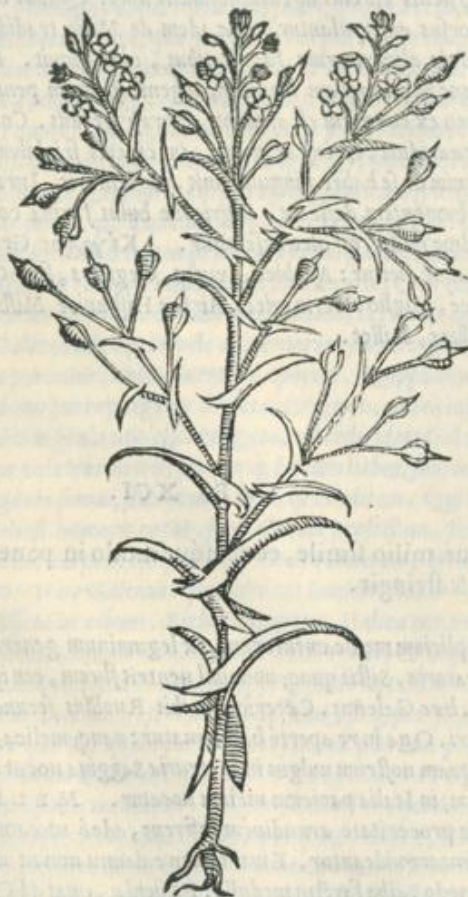

porum magnitudinem summis proferunt culmis, quaedam cum maturitatem senserint, in nigro rufescunt: quaedam uero nigredinem in uniuersum contrahunt, granis compluribus onustae. Depe- titur granum à rusticis, moliturq; in farinam, & inde in agre- stem cogitur panem: etsi in Hetruria potius ad columbarum, gal- linarumq; seratur saginam, quam ad hominum alimentum. Hoc Plinio libro xviii. cap. vii. milium est Indicum. quod tamen non animaduertit Ruellius alioqui maximus Plinij sectator. Pli- nius enim sic habet. Milium intra hos decem annos ex India in Ita- liam inuectum est, nigrum colore, amplum grano, arundineum culmo. Adolefcit ad pedes altitudine septem, praegrandibus cul- mis, lobas uocant, omnium frugum fertilissimum. Quod ελω- μος Græcis, Panicum Latinis appellatur: Arabibus, Dochon: I- talis, Panico: Germanis, Pfenich, Heydelpfenich pray, Fuchs- schuuantz: Hispanis, Panizo, & Paniso: Gallis, Paniz.

Σεσαμον. SESAMVM.
CAP. XCII.

SESAMVM stomacho inutilis cibus. halitus graui- tatem facit, quoties inter mandendum, commissuris den- tium inhæsit: neruorum crassitiem illitu discutit: mede- tur auribus fractis, ambultis, inflammationibus, coli dol- oribus, & cerastæ moribus: capitis dolores, qui æstua- tione concitantur, ex rosaceo lenit. Eadem efficit herba decocta in uino: præsertim inflammationibus oculorum, doloribusque prodest. Ex ea fit oleum, quo Aegyptij utuntur.

SESAMVM QVORVNDAM.

SESAMVM ALIORVM.

TAMETSI

TAMETSI Sefamifemen, à quo copiosum exprimitur oleum, officinis notissimum sit: pauci tamen reperiuntur seplasiarij, qui Sefami plantas uiderint unquam, cum nullum, uel rarissimum, quod agros steriles reddat, feratur in Italia. Siquidem quod in myropolijs habetur, ex Græcia, & Peloponneso ad nos conuehitur. Prouenit (ut Theophrastus est auctor) caule milio simili, crassiore tamen, ac altiore: folijs rubentibus: flore uiridi, herbaceo: semine uasculis incluso, papaueris modo. Sefamum, teste Plinio, ab Indis primum aduectum est. Ibi enim copiosissimum seritur, cum oleum inde maximo prouentu conficiant, non modo ad lucernarum usum: sed ad ciborum condimentum, quemadmodum nos ex oliuis. Non temerè scripsisse uidetur Ruellius, nihil ita, ut Sefamum, emacrare solum, utpote cui crassior, & multiplicior arundo sit, quam milio, & radix quoq; numerosior. Siquidem id legitimus Theophrasto proditum esse lib. VIII. cap. IX. de plantarum historia, ubi sic inquit. Omnium, quæ æstiuis sementibus ager recipit, Sefama terræ molestissima esse, plurimumq; posse extenuare putatur, utpote quæ multipliciori crassiori, calamo, & numerosiore constet radice, quam milium. hætenus Theophrastus. Cæterum duas diuersas imagines pro Sefamo exhibuimus, quod uaria quoq; sit hoc tempore herbariorum de eo sententia: alij enim hæc plantam, illam alij pro legitimo Sefamo demonstrant. Mihi quidem (ut ingenue fatear) neutra placet, quod utraq; historie refragetur, quam de Sefamo Theophrastus & Plinius tradiderunt. Has tamen plantas hic depingi curauimus, ea saltem ratione, ut illud lectores admonerem, quod eæ, meo iudicio, notis ueri Sefami non respondeant: quodq; in manifesto errore uersentur, qui secus opinantur. Sefami meminit Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum, ita scribens. Sefamon non parum in se continet uiscosum, & pingue: quare emplasticum est, & emolliens, ac modicè calidum. Eiusdem facultatis est, quod ex eo conficitur oleum: & herbe quoque decoctum similem uim obtinet. Et libro primo de alimentorum facultatibus: Sefami semen, inquit, pingue est, ideoq; repositum celerimè fit oleosum: quamobrem & eos, qui ipso uestuntur, celeriter implet, & stomachum subuertit, tardè concoquitur, & pingue corpori præbet alimentum. Liqueat ergo quod uentris partibus uigorem, ac robur addere nequit, quemadmodum neque aliud quoduis pingue. Est autem crassi succi, ideoq; non celeriter peruadit. Σησαμίου Græci, pariter & Latini Sefamum dicunt: Arabes, Semsem, aut Sefsera: Itali, Sefamo: Hispani, Iorgilim, & Alegria: Galli, Iugioline.

Sefami consideratio.

Sefami uires ex Galeno.

Nomina.

Ἀρα. LOLIUM.

CAP. XCIII.

LOLIUM, quod inter fegetes nascitur, molitum, nomas, putrescentia ulcera, gangrænasque compescit cum raphanis, & sale illitum: & ex aceto, & sulphure uiuo feros lichenas, & lepras sanat: strumas quoque discutit, cum fimo columbino, & lini semine decoctum in uino: rumpit, quæ ægrius ad coctionem perducuntur. Decoctum ex aqua multa utilissimè ischiadicis illinitur: si cum polenta, thure, myrrha, aut croco suffiatur, conceptionem adiuuat.

LOLIUM omnibus notissimum est. Nascitur in aruis è tritico, & hordeo corruptis uligine seminibus, aut per hyemem imbre nimio madidis, ut superius quoque in tritici, & hordei commentatione dictum est. Verùm etsi non desint, qui Lolium uere tantum exoriri putent; prouenit tamen (ut Theophrastus memoriæ prodidit libro VIII. capite VII. de plantarum historia) hyeme ineunte, folio angusto, piloso, & pingui, eiusq; peculiare pinguitudo notatur. Credidit Leonardus Fuchsius (ut declarauit in suis clarissimis de stirpium historia commentarijs) Pseudomelanthium, quod inter fegetes frequens nascitur, legitimum esse Lolium. Id quod (pace sua dixerim) non modo communi doctissimorum uirorum, qui in stirpium doctrina diu uersati sunt, sententiæ refragatur; sed & ueterum scriptis, qui Lolium in spica, non calyce, non capitulis melanthij, uel papaueris modo inclusum, semen proferre tradiderunt. Et quanuis Theophrasti auctoritate nitatur, ut sui Lolij effigiem representet, plura tamen ex eo reddidisse uidetur, quam ipse usquam in Theophrasto legerim.

Lolij consideratio.

Fuchsi error.

Qua in re mihi quandoque iocandi fuit occasio, ut dixerim Fuchsum ideo in lolio tam manifestè lapsum fuisse, quod fortè eo tempore, quo hæc scribebat, contigerit ei lolium in pane comedisse. Quod autem id legitimum sit Lolium, quod rei herbarie peritis, agricolis etiam, & omnibus serè uulgò cognitum est, testis est Dioscorides lib. IIII. cap. de

Y 3 phoenice,

phœnice, ubi phœnicem spicam lolio similem proferre prodidit. Ex quo palam fit, lolium in spica, non autem in capitulis pseudomelanthij, & papaueris modo semē ferre. Ex uulgata quoq; Lolij facultate Fuchsij error deprehendi potest. Siquidem panis, in quo lolium fuerit, stupiditatem quandam, & ueluti temulentiam estantibus parit cum inexpugnabili ferē somno. Quamobrem ubiq; locorum incerniculis à tritico, alijsq; cerealibus ipsum separant, qui eius noxam sensere. Lolium, ut scriptum reliquit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, desecat, & excalfacit efficaciter, ut propinquum sit acribus, magis quā iris. sed non est perinde ut illa subtilis essentia, uerim multum in hoc deficit. Secundum hoc ponat ipsum quissiam in principio tertij ordinis excalfacientium, secundi uerō extremō exiccantium. Eius nomen Græcum αἰόα: Latinum, Lolium: Arabicum, Sceilem, seu Zeuen: Italicum, Loglio, & Gioglio: Germanicum, Tuualch trespe, Rueueuysen, & Lulch: Hispanicum, Yoio: Gallicum, Iuora, & Yuroic.

Lolij uires ex Galeno.

Nomina.

Ἄμυλον.

AMYLV M.

CAP. XCIII.

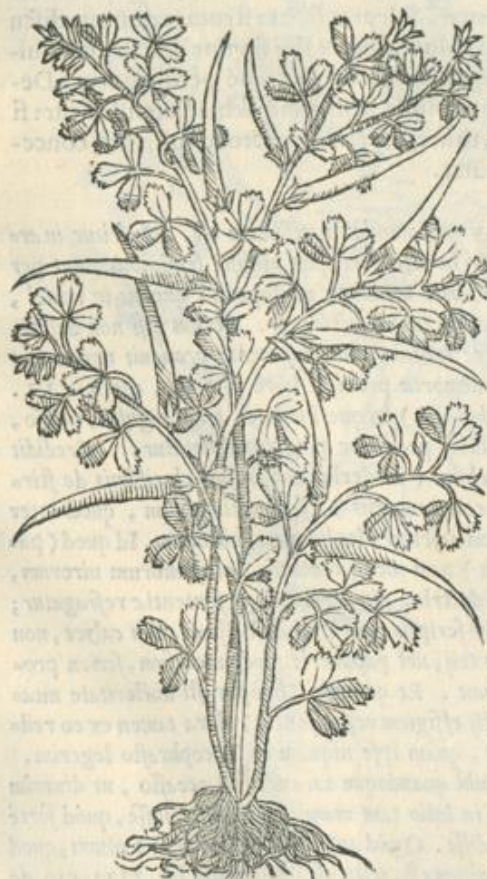
AMYLV M ex eo appellatum est, quod sine mola fiat. Optimum ex trimestri, natione Creticum, aut Aegyptium. Ratio faciendi amyli hæc est. Purgatum trimestre triticum madescit quinquies die, & si fieri potest, nocte: cum emollitum fuerit, effunditur sensim sine agitatione aqua, quod minus cremor utilis unā excludatur. ubi mollissimum esse uidetur, mutata aqua, pedibus calcari oportet: rursus infusa, teri: tum demum enatantes ibi fursures incerniculo eximendi. reliquumque quallo sportisque ficutum tegulis nouis confestim torreatur flagrantissimo in sole: nanque si paulisper vdim maneat, acorem concipit. Contra fluxiones oculorum, pustulas, cauaque ulcera efficax est: sanguinis reiectiones potu cohibet, exasperatas fauces lenit. lacti, atque obsonijs admiscetur. Fit etiam amyllum ex zea, quæ maceratur, ac eluitur uno, aut altero die, & subactæ farinae modo manibus subigitur: pressaque feruentissimo in sole, ut antè retulimus, exiccatur. Nullus in medicina usus, ad alia tamen conueniens.

Amyli consideratio.

Amyli uires ex Galeno.

AMYLV M, quod uulgò Amidum officinis uocatur, omnibus quidem notum est. Probatur autem, auctore Plinio lib. xviii. cap. vii. leuitate, ac laeuore, atq; ut recens sit, & candidum. Ceterum etsi prætulerit Dioscorides Amylum, quod è Creta aduchitur; Plinius tamen longè magis Chium, cui insula (ut ipse scribit) Amyli inuentio debetur, præstare asserit. Amylion, ut memoriæ prodidit Galenus lib. i. de alimentorum facultatibus, ex tritico conficitur, leuigandi exasperatas partes uim obtinens: quæ communis est omnibus substantijs consistentia siccis, quæ neque ad-

FOENVM GRAECVM.

Nomina.

strictionem, neq; acrimoniam, neq; aliam quāuis facultatem habent insignem. quæ substantias iure αἰόδιους, id est, qualitatis, quæ sensu deprehendi queat, expertes appellant: qualis inter humidas substantias est aqua. Ceterum amyllum similem lotis panibus habet facultatem: nam, ut illi, minus quā panes non loti, corpori præbet alimentum, & non calfacit, eiam ceteri panes calfaciant. Quod uerò ad triticum in aqua elixum attinet, cum ea amyllum ne conferendum quidem est, cum palam id tum calfaciat, tum ualenter nutriat, si coctum fuerit: id quod factum (ut diximus) est difficile. Porro Amylon (ut Plinius tradit lib. xxi. cap. xv.) hebetat oculos, & gula inutile, contra quā creditur. Item sistit aluum, epiphoras oculorum inibet, & ulcera sanat. Item pustulas, & fluxiones sanguinis. genas duras emollit. Datur cum ouo his, qui sanguinem reiecerint: in uestica uerò dolore semuncia amyli cum ouo, & passis tribus, sufferuefacta à balneo. Quod Græci αἰμυλον, Latini similiter Amyllum uocant: Mauritani, Nixe: Itali, Amido: Germani, Amlung: Hispani, Amydon: Galli, Amydum.

Talis. FOENVM GRAECVM. CAP. XCV. 50

FOENI Græci farina uim habet emolliendi, discutienti que: in aqua mulla decocta aduersus tam internas, quā externas inflammationes, efficaciter illinitur: lienē cum aceto, & nitro trita extenuat. Succus decocti eius foeminarum malis subuenit: & siue tumor, siue præclusio fit vuluæ, fouentur, & insident. Fœni græci in aqua decocti cremor expressus, capillos, fursures, & manantia capitis ulcera purgat: locos dilatat, & emollit, si cum anserino adipe pefsi uice subijciatur. Viride cum aceto utilissimū imbecillibus locis, & ulcera sentientibus. Decoctū eius prodest

prodest aduersus tenesmos, scetidamque dysentericorum proluuiem. Oleum, quod ex eo exprimitur, & myrto, capillos, & genitalium cicatrices absterget.

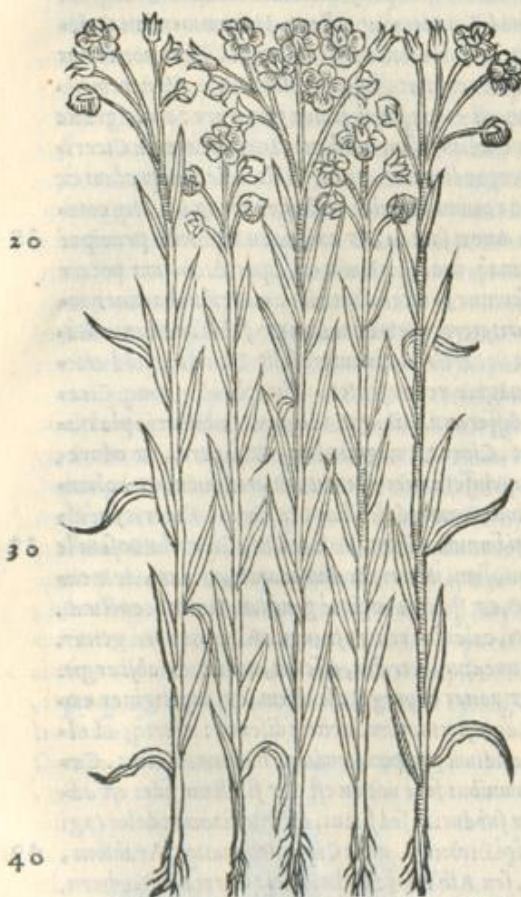
FOENI Græci semen profert planta trifolio similis, corniculis quibusdam inclusum: unde illi Buceras nomen imposuit Theophrastus. Huius meminit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, sic inquitens. Fœnum Græcum calidum est secundi ordinis, desiccatur primo: proinde feruentes phlegmonas irritat, acerbaturque. quæ uero minus sunt calidæ, & magis duræ, eas digerendo curat. Τῆλαις, & βόνηρος id Græcè dicitur, quod Latine Fœnum græcum: Arabice, Olba, Helbe, seu Hebbe: Italicè, Fien græco: Germanicè, Fenigrec, & Bockshorn: Hispanicè, Alfornas & Alholuas: Gallicè, Fenigrec, & Senegrene.

Fœni Græci uires ex Gal.

Nomina.

Λίνον. LINVM.

CAP. XCVI.

LINVM uulgò notum est. cuius semen easdem, quas fœnum græcum, uires habet. Discutit, & emolliit omnem intus, forisque inflammationem, cum melle, oleo, exiguaque aqua decoctum, aut melle cocto exceptum: uitia cutis in facie, varosque crudum tollit: illitum cum nitro, & ficulneo cinere, parotidas, duritiasque discutit: ulcera, quæ serpunt, fauosque cum uino decoctum expurgat: vngues scabros eximit, cum pari modo nasturtij, & mellis: uitia pectoris extrahit, si ex melle in eclegmatis vicem substituatur: tussim lenit: venerem stimulat, si farina piperis, & melle exceptum, pro placenta largius adfumatur. Huius decoctum interaneorum, vuluæque erosionibus immittitur, alui excrementa euocat, ad vuluæ inflammationes in defectionibus perquam utile.

CVM Linum, & eius semen sint non modò medicis omnibus; sed etiam cæteris, & præsertim agricolis, uulgò notissima, superuacaneum quidem foret, pluribus eorum historiam persequi; etsi seminis usus, & uires minime silentio sint prætereunda. Exprimitur ex semine oleum, quod non solum medicis, & seplasiarijs expetit; sed etiam pictoribus, lapicidis, lignarijs, cæmentarijs, ac ferrarijs fabris. Præstat & ad lucernarum usum, quòd diutius igni resistat, quàm quod ex oliuis exprimitur. In medico autem usu neruorum conuulsionibus peridoneum est. Quinetiam ad eorum emolliendas duritias, & ad osium compagine explicandas mirificè prodest. Perutile est omnibus sedis affectibus, nempe hemorrhoidibus, condylomatibus, rimis, ac doloribus: sceminarum induratos locos mollit. Nymphææ, aut rosæ

Olei ex lini semine uires.

Xyli mentio, & uires.

Lini uires ex Galeno.

Nomina.

rum stillatitia aqua ablutum, ambustis auxiliatur. Sunt & qui hoc bibendum magno successu ijs exhibeant, qui laterali dolore uexantur. uerim recens sit oportet: quandoquidem inueteratum, contracto rancore non modò excalfacit, plus quàm par sit; sed & nauseam commouet. Cæterum quoniam (ut Plinius inquit libro XIX. capite primo) XYLON, siue Gossipium, quod nos uulgari sermone Bambagia, alij Cotone appellant, inter lini genera nonnulli annumerant, cum eius, quod sciam, nusquam meminerint Dioscorides, & Galenus, non dissimulandum duxi, quòd Xyli semen, quòd tamen rancorem non senserit, tussi, & pectoris uitijs opitulatur. quinetiam excalfacit, & emolliit, & semen auget. Candidissima uero eius lanugo sanguinem è uulneribus manantè sistit, præsertim si prius paululum exuratur. Sed plura de xylò dicemus libro sequenti in gnaphalij mentione, ubi eius quoque effigiem dabimus. Lini seminis facultates memorie prodidit Galenus lib. VII. simplicium medicamentorum, sic scribens. Lini semen estan statuosum est, etiam si frigatur: adeò sanè excrementitia humiditate plenum est. Est uero etiam in primo ordine quodammodo calidum, ac humiditatis, & siccitatis quodammodo in medio est situm. Quod Græci Λίνον, Latini item Linum appellant: Arabes, Bazarichichen, siue Bezerchetan: Itali, Lino: Germani, Lein, & Flachs: Hispani, Lino: Galli, Lin.

Εἰςβινδος. CICER.

CAP. XCVII.

CICER fatium aluo idoneum est, vrinam ciet, inflationem parit, colorem commendat, menses ac partus expellit, lac auget. Cum eruo decoctum illinitur ad inflammationes testium, verrucositas informicationes: ad scabiem, vlcera capitis manantia, impetiginesque, item contra carcinomata, & vlcera, quæ cacoethe vocantur, cum melle, & hordeo prodest. Alterum genus arietinum nominatur.

natur.

CICER.

Ciceris con-
sideratio, & ui-
res ex Gal.

Ciceris vires
ex Aetio.

FABA.

Nomina.

natur. Vtrunque cit vrinās, dato cum rore marino hydropicis, aut regio morbo laborantibus, eorum decocto. Lædunt ea exulceratam vesicam, & renes. In verrucarum formicantium, pensiliumque genere, prima luna singulis granis singulas tangunt, eaque grana linteolo de ligata abijci post se præcipiunt, ita decidere eas arbitrantur. Sylvestre cicer, folijs fatiuo simile est, odore acris, sed semine discrepat. Idem quod fatium præstat.

IN CICERV M genere habetur candidum, quod & Columbinum uocatur. Est & rubrum Venerem dictum, quod ad excitandam uenerem mirifice præstat. Habetur item & nigrum cæteris minus, quod Arietinum appellant. Horum meminit Galenus primo de aliment. facultatibus, sic inquit. Cicer non minus quam faba inflationes excitat, sed ualentius nutrit. Venerem stimulat, creditumque est etiam simul semen generare: cuius gratia admissorijs equis quidam ipsum exhibent. Inest præterea Ciceribus facultas abstergendi maior, quam fabis: adeo ut quædam ex ipsis contractos in renibus calculos euidenter frangant, atque comminuant. Nigra autem sunt ea, & exigua in Bithynia præcipue nascuntur, Arietinaque uocata. Huius ex aqua decoctum potare præstiterit. Vescuntur et uirentibus adhuc ciceribus homines ante adeptam maturitatem, quemadmodum & fabis. hætenus Galenus. Nigrum uocari Arietinum tradidit Plinius, quod arietum capita sua imagine representet. Theophrasto quoque Cicerum plures sunt differentiæ lib. viii. cap. v. de historia plantarum, ubi sic habet. Cicer & magnitudine, & sapore, & odore, & forma, plerasque differentias ostendit, ut arietinum, & columbinum. Candida inter omnia dulcedine præstant. Ciceris facultates recensuit etiamnum Aëtius, sic inquit. Cicer flatuosum legumen, ac alimentosum, uentri accommodatum, urinam, ac menses euocat, & lac, & sperma copiose generat. Huius decoctum, præfertimque nigri, calculos renium frangit. Alterum uero genus, quod Orobiaeum uocatur, attrahit, discutit, incidit, & abstergit. Iecur, lienem, & renes expurgat: scabiem, & impetiginem exiterit: parotidas, ac testiculorum durities discutit: afferitque ad ulcera maligna præsidium non poenitendum. hætenus Aëtius. Cæterum sylvestre omnibus fere notum est. & si Plinio fides est adhibenda, uentrem subducit: sed flatu, & intestinorum dolores gignit. Græcis ἐπιβυβός, Latinis Cicer nominatur: Arabibus, Chemps, Hamos, seu Alhamos: Italis, Ceci: Germanis, Kichern, Kichererbs, & Ziser erbs: Hispanis, Grauanços: Gallis, Cices.

Κύαμος. FABA. CAP. XCVIII.

FABA inflationem excitat, ægrè concoquitur, tumultuosa somnia facit, tussi confert, carnem gignit, media calidi, frigidi que natura. Decocta in posca, & cum suo cortice esitata, dysenterias, & celiacorum profluvia sistit: contra vomitiones conuenienter manditur. Inflatio leuior contrahitur, si aqua prior inter coquendum abijciatur. Viridis plus negotij stomacho exhibet, maioremque flatum parit. Lomentum eius & per se, & cum polenta illitum, inflammationes, quas vulnus excitauit, mitigat: cicatrices concolores facit: turgentes grumoso lacte mammas, etiam si inflammatione tententur, adiuuat: lac restinguit: furunculos, fugillata, parotidasque cum fieni græci farina, & melle discutit: cum rosa autem, thure, & oui candido, procidentes oculos, tumores, uasque reprimat: subactum uino, suffusiones, & ictus oculorum recreat. Manducata sine cortice faba, ad auertendas

auertendas fluxiones, fronti illinitur: decocta in vino testium collectiones sanat: quò tardius pubes erumpat, pueris imo ventri illinitur: vitiliginem purgat. Fabarum cortice illiti capilli, qui post euulsionem renascuntur, gracilescunt, & minus alimenti capessunt: cum polenta, scisso alumine, & uetere oleo impositi cortices, strumas discutunt. Decocto earum lanæ inficiuntur. Faba dempto cortice in illas partes diuisa, in quas suapte natura scinditur, imponi solet sanguinis defluxionibus ab hirudine concitatis: nanque eas supprimit, si semifecta apprimatur.

FABAE omnibus notissimæ sunt. & ut memoriæ prodidit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, in exiccando, & refrigerando secundum utrumque ad medium temperamentum propinquissimè accedunt. Caro Fabæ paulum quid abstergentis facultatis continet, sicut cortex nonnihil adstringentis. Idcirco medicorum nonnulli totam fabam cum oxycrato decoctam dysentericis, cœliacis, & uomentibus, quos ἰματινοῦς nominant, exhibuerunt. Porro ut edulium, statulenta est, ac coctū difficilis, si quid aliud: excreationibus ex thorace, & pulmone idonea. Vt medicamentum uerò foris imposita, sine molestia desiccet. In podagricis ea sæpenumero usi sumus ex aqua decocta, & deinde adipi suillo admista. Ad neruorum tum contusiones, tum uulnerationes, farinam eius cum oxymelite imposuimus. Ad eos, quos ex iclu iam phlegmone occupauerat, cum polenta. Sed & testium, & mammarum aptum est cataplasma. Nam hæ partes cum phlegmone tenentur, moderatè refrigerari amant, maxime cum mammæ ex lacte ipsius concreto phlegmonem patiantur. Quin lac quoq; ab eo cataplasmate extinguitur, sicut puerorum pubes farina fabacea illita plurimo tempore glabra permanet. Et libro primo de aliment. facultatibus, sic inquit. Inflat in cibis quocunq; modo apparatur: nec per quâuis longam decoctionem id uitij potest amittere. quod ptisanæ minime negatum est: deponit enim per illam quicquid habet statulenti. Qui porrò affectus singulos cibos sequi natos, animaduertere, & mente consequi uolet, quandam totius corporis tensionem, quasi à statulento spiritu persentiscet, maximeq; qui ad huiusmodi esculentum non fuerit assuesfactus, aut ipsum minus rectè coctum assumpserit. Habent autem fabæ non densam, nec grauem, sed fungosam, leuemq; substantiam: quæ tamen ipsa nonnihil absterrosie possidet facultatis, similiter ptisanæ. Etenim manifestè fabacea farina cutis sordes detergere conspicitur. Quod intelligentes mangones, ac mulierculæ, in balneis quotidie hac utuntur, uelut alij nitro, atq; aphronitro, & in uniuersum ijs, quæ abstergent. Illinunt præterea & faciem hac, quemadmodum ptisana: nam quæ in summa cute eminent lentes, exterrit, & maculas uelut ex sole contractas. Huius ergo facultatis nomine ne in alui quidem transtu diu cunctatur, sicut quæ glutinosa, & crassi succi sunt sine ulla abstergenti facultate, qualia halicam, tragum, similaginem, & amyllum esse perhibuimus. Cum porrò ferculum ex fræsa faba paratum, quod ἔτρος Græci nuncupant, statibus non careat, multo amplius integræ fabæ inflabit cibum. quanquam fricta (nam hoc modo aliquando pro bellarijs sumunt) flatum deponit, sed tum concoctū perdifficilis, tardoq; descensu incommodior redditur, & crassi succi alimentum in corpus diffundit. Quod si uiridis, immatura, nondumq; arefacta edatur, commune omnium fructuum, quos ante perfectam maturitatem ingerimus, rationem obtinens, corpori humidiorum alimentum exhibebit, ac proinde maiorem excrementorum uim non tantum in uis intestinorum, sed etiam per uniuersum corporis habitum producet. Merito igitur minus quoq; nutriet, sed promptius deijctetur. Pleriq; autem hominum non crudas solas fabas comedentes, unâ eas eū suilla carne decoquunt, uelut olera consueuerunt: ruri uerò etiam cū caprina, & ouilla. Alij fabas inflare sentientes, cepas admiscet, cum in ollis pulmentum ex illis struunt. Sunt qui non simul elixatas, sed cum pulmento cepas ingerant crudas. In omnibus nanq; dapibus quicquid flatuosum continetur, per calfacientia, & extenuantia corrigi comparatum est. Κῶμος sic Græcis, Latinis uerò Faba uocatur: Arabibus, Hachille, Haballe, siue Barchale: Italis, Fava: Germanis, Bonen: Gallis, Fabue.

Fabarum confidertio, & uires ex Gal.

FABA AEGYPTIA.

Κῶμος αἰγύπτιος. FABA AEGYPTIA. CAP. XCIX.

AEGYPTIA Faba, quam aliqui Ponticam uocant, in Aegypto plurima prouenit, in Asia etiam, Ciliciæque lacubus inuenitur. Folia habet ampla, et etiam si ad arborum frondes comparentur: caulem cubitalem, digiti crassitudine: florem roseum, dupla papaueris amplitudine: & ubi flore exiit, fert folliculos uesparum fauis similes, in quibus faba supra operculum, bullantis ampullæ modo, prominat. Ciborion, aut Cibotion, id est arculam, ideo nominant, quoniam seratur ipsa, humenti glebæ mandata, & ita in aquam demissa. Radice firmatur arundine crassiore, quæ cruda coctave estur. ei Colocasia nomen est. Faba vires manditur, & exiccata nigrescit: vulgarem magnitudine superat. Adstringendi facultatem obtinet, & stomacho uilem: dysentericis,

Nomina.

tericis, cœliacis que prodest, in sparso polentæ uice, lomento: datur quoque in pulte. Cortices in vino mulso decocti, si terni inde cyathi bibantur, magis proficient. Facit ad aurium dolorem, quod in earum medio viride spectatur, gustu amarum, si tritum, & cum rosaceo coctum instilletur.

Aegyptiæ fabaz confid.

SUNT qui Aegyptiam fabam suæ radicis appellatione Colocastam nuncupent. Hanc primum Tridenti anno 1538. ostendit mihi Odoardus Polonus, qui alias quoque plantas, & eas quidem raras, secum deferebat ex Syria & Aegypto. Ceterum eos equidem in errore uersari crediderim, qui putant plantam illam ex Aegypto allatam, quæ ari speciem representat, esse fabam Aegyptiam. siquidem illa storem non edit dupla papaueris magnitudine, non profert fabas, nec radicem habet, quæ cruda mandari possit ob uehementem eius acrimoniam. Huius tamen ari folia uidentur esse fabæ Aegyptiæ. Et certe hanc adeo æmulantur, ut aliquando existimauerim eas stirpes nihil inter se differre. Sed postquam rem hanc diligentius examinavi, earum discrimen cognoui, atque illos falli iudicavi, qui arum Aegyptium non distinguunt ab Aegyptia faba. Meminit huius Theophrastus lib. IIII. cap. X. de plantarum historia, ubi ita scribit. Faba Aegyptia in paludibus, stagnisque exit. Caulis eius, qui longissimus, quaterna cubita perficit: crassitudo digitalis est, similis calamo molli, non geniculato. Rimas intrinsecus habet tendentes per totum, lilij modo. Caput in cacumine orbiculatum, uespærii fauo non absimile. Inque singulis cellis, singula fabæ cõtinentur, paulò super id eminentes, multitudine plurimum terdenæ. Flos papaueris duplo maior, colore roseus in plenum caput. Super aquam folia ad singulas fabas amplexa exeunt. Fabam quamque conterenti amarum illud, ex quo pilula fit, inflexum patefcit. Fructus ita se habet. Radix illi crassissima, arundine plenior, rimas similiter atque caulis habens: manditur & cruda, & elixa, & assa: coque cibo, qui incolunt paludes, utuntur. Nasctur itaque sponte uel plurima, ceterum & feritur in limo paleis largè admistis, ut descendat, incorruptaque maneat: sicque fabeta faciunt. Si autem semel apprehenderit, perpetuo manet. Radix enim ualida est, nec procul arundinum stirpibus, uerum spinis subborrens. Quam obrem eam crocodilus refugit, ne occurrens oculo offendantur, quoniam acutè non uidet. Nasctur hæc etiam in Syria, Ciliciaque: hætenus Theophrastus. Hanc amplissima emittere folia tradidit Plinius lib. XXI. cap. XV. ubi sic inquit. In Aegypto nobilissima est Colocasia, quam cyamon uocant aliqui. Hanc à Nilo metunt: caule, cum coctus est, araneo in mandendo: thyrso autem, qui inter folia emicat, spectabilis: folijs latissimis, etiam si ad arbores comparentur, ad similitudinem eorum, quæ personata in nostris annibus uocamus. Adeoque Nili sui dotibus gaudent, ut implexis Colocasiæ folijs, in uariam speciem uasorum potare gratissimum habeant. Seritur iam hæc in Italia. hæc Plinius. Aegyptia faba (ut Galenus auctor est libro primo de alimentis) sicuti nostratam magnitudine longè præcellit, ita & naturam humidiores, magisque excrementitiam sortita est. Planta, quæ $\nu\lambda\chi\mu\sigma\varsigma$ αὐ γῶν τῆς Græcæ, Faba Aegyptia Latine dicitur: Italicè, Faba d' Egitto: Hispanicè, Inhane.

Colocasia ex Plinio.

Nomina.

LENS.

† Græci codices hoc loco habent $\delta\varsigma$ $\omega\tau\epsilon\rho\alpha\sigma\omicron\nu$, id est, instar galeri. Quæ autem horum loco affert Ruellius ex Plinio simpliciter loco citato. Vbi uerbis, quæ illa sequuntur, rectius forte hunc Dioscoridis locum interpretari uidetur.

$\lambda\alpha\lambda\omicron\varsigma$. LENS.

CAP. C.

LENS frequenti cibo aciem oculorum obtundit, agrè concoquitur, stomachum malè habet, eumque & intestina inflat: sed aluum cum cortice cocta fistit. Præstat in cibo, quæ facillimè coquitur, nihil atri in maccatione reddens. Vim habet adstringendi: qua ex causa aluum cohibet, si detracto antea cortice discoquatur accuratè, primaque aqua inter coquendum effundatur (quippe primum id decoctum ventrem resoluit.) Somnia tumultuosa excitat: capiti, neruis, ac pulmone inutilis: melius suo fungetur munere contra alui fluxiones, addito cum aceto intybo, aut portulaca, aut beta nigra, aut baccis myrti, aut putamine punici, aut aridis rosis, aut mespilis, forbisve, pyris Thebanis, aut malis cotoneis, aut cichorio, aut plantagine, aut gallis integris, quæ post decoctionem abijciuntur, vel rhoë, quæ obsonijs inspargitur: uerum acetum cum ea diligenter percoqui debet, aliàs aluum conturbat. Contra subuersionem stomachi, triginta grana lentis delibrata deuorari proderit. Decocta cum polenta, & illita, podagras lenit: sinus cum melle glutinat, crustas rumpit, ulcera purgat. Decocta in aceto duritias, & strumas discutit: cum cotoneo, aut meliloto medetur inflammationibus oculorum, sedisque, addito rosaceo: sed in amplo sinu, aut inflammationibus sedis, quæ maius remedium exigunt, cum putamine punici, ac siccis rosis, adiecto melle, decoquitur: nomis

nomis quæ in gangrænam euaserunt, adiuncta maris aqua: pustulis, & his quæ serpunt, igni sacro, pernionibusque, vt antea dictum est: contra mammas in quibus lac in grumos coijt, & præ nimia sui copia profunditur, cocta in aqua maris, & illita auxiliatur.

LENTEs, quemadmodum libro VIII. simplicium medicamentorum scriptum reliquit Galenus, ualenter adstringunt: in caliditate uerò, & frigiditate medium tenent; desiccant tamen in secundo ordine. Ipsum itaque earum corpus desiccet, & sistit uentrem: cæterum decoctum prouocat: proinde etiam prior aqua abijcitur, ubi retentio- nis causa adhibentur. hætenus loco citato Galenus. Cæterum asserenti Dioscoridi Lentescium aluum cohibere, si detra- cto antea cortice discoquantur accurate, primaq; aqua inter coquendum effundatur, omnino refragatur Galenus, qui libro primo de alimentorum facultatibus sic scribit. Ne ex lente quidem panem quis tentauerit: præ arida enim sine pingui, & friabilis est. Cortex eius uehementer adstringit, carnea substantia tenuiter, quæ & crassi succi, & terre- stris est. Succus porrò lentis, sicut antè retulimus, adstringenti est contrarius. Quocirca si elixæ in aqua iusculum sale, garo, oleoq; conditum bibatur, aluum deijcet. At quod ex his decocta lente ad eum modum, quem retulimus, fer- culum apparatus, contrariam succo uim obtinet. Nam quæ uentri obueniunt, fluxiones desiccant, os uentriculi, intesti- na, & totum deniq; uentrem corroborans. Quamobrem cœliacis, & dysentericis accommodatus est cibus. Lens ue- rò decorticata, ut illam adstringendi uehementiam, cumq; hac alia uidelicet omnia, quæ consequuntur, amittit: ita ali- bilius, quam integra illa efficitur, crassum, prauumq; succum gignens, tardè cõmeans: alui tamen fluores haud desic- cat, uti ea quæ cortice non est spoliata. Iure igitur qui modum in hoc edulio non seruant, elephantiasim quam uocant, & cancerum incurrunt. Siquidem crassa, siccaq; cibaria facillè in melancholicos humores uertuntur. Quare ijs dun- taxat, quibus uitiosa est habitudo ob aquam in carne diffusam, lens cibo utiliter præbetur: ceu aridis, & squalentibus admodum damnosè. Eandem ob causam uision integrum, & inculpatum hebetat, immoderatè exiccans. Ei uerò, qui contrario modo se habet, humidiori uidelicet, opitulatur. Menstruis purgationibus inepta est: crassum enim, & tar- distuum sanguinem facit. At muliebri appellato profluuiò conuenientissima. Cùm porrò lens, & ptisana contrarie in- ter se sint facultatis, ex amborum commistione præstantissimum edulium componitur, quod nos in Asia phacoptisa- nam nuncupamus. Verùm non æqua utriusq; portio esse debet: minus enim ptisanæ adijciendum, ut quæ per deco- ctionem in cremorem late diffunditur, & in magnam attollitur molem: lens autem cocta exiguum quandam tumorem asciscit. Sed enim huius edulij eadem ac ptisanæ est confectio, præterquam quòd saturicia, & pulegio adiectis, iucun- dius & paratius concoctioni efficitur: cùm ptisana illis minime gaudeat, sed solo anetho, porroq; sit contenta. De- terrima est lentis conditio, quam diuitum cocci sapa inficiunt: minime enim incrassantia sibi uult admisceri, sed liquida potius, et crassitudinem incidentia. Cui uerò sapa cõmiscetur, iccoris obstructions gignere nata est, & ipsius uisceris, atq; unà lienis inflammationes in augere, nisi addito melle corrigatur. Illud præterea non arbitror obscurum, dure scē- tes uisceris utriusq; affectus, quos scirrhus uocant, hoc epulo exacerbari. Quòd si suillam simul libeat incoquere, pti- sanæ recentem, lenti sale asseruatam congruere deprehendes: ceu utiq; quæ inter has media est, quam νεαλή, id est, re- center salitam appellant, phacoptisanæ per commode & ad suauitatem, & concoctionem immittitur. Magis tamè lens cum salis carnibus esitata, crassos humores auget. Nam hæc quoq; sanguinem crassiores, & melancholicum magis generant. Quapropter neq; istis affatim, sæpeq; uti expediet, præsertim cui corpus melancholico præcrasso, & om- nino prauo humori obnoxium est. Hæc eadem & de regionibus, anni temporibus, & aëris constitutionibus in unoquo- que edulio intelligere oportet. Ac autumno quidem melancholicis, ac siccantibus cibis abstinendum: hyeme uerò eis utendum: uti sanè in æstate humidantibus, & refrigerantibus: in uere mediij temperamenti, mediæq; facultatis epu- las offerendum. Est porrò mediocrium non una, nec simplex species: quædam enim huiusmodi sunt, quoniam cum extre- mis nihil habent commune: quædam ex duorum contrariorum æquo interuallo à medio distantium mistione sunt me- diocritatem adeptæ: ut si quis iuxta id, quod paulò antè dixi, ptisanam lenti commisceat. Sic & teutlophacen, quæ ex beta, & lente nomen apud Græcos inuenit, Heraclides Tarentinus non sanis modò, uerùm etiam laborantibus ex- hibebat. Est enim & hoc ex pugnantibus compositum edulium: quamobrem etiam tardius, quam beta; citius uerò, quam lens per aluum descendit. Est & illud perspicuum, huius succum in corpus disparitum, ex amborum uirtute, lentis uidelicet, ac beta, esse permistum. hætenus Galenus. Ex cuius uerbis facillè colligi potest, Lentescium in frequen- ti ciborum usu minime esse recipiendas; præterquam ab ijs, quibus morbi alicuius ratione, ut medicamenta potius, quam ut cibus conueniant. Φασίολος Græcis est, quæ Lens Latinis: Hades, Arabibus: Lentichia, Italis: Linsen, Germanis: Lenteyas, Hispanis: Lentile, Gallis.

Lentium uires ex Galeno.

15 ill. 57. 174

00. 10. 17. 174

15 ill. 57. 174

Nomina

50

Φασίολοι. PHASIOLI.

CAP. CI.

PHASIOLI inflant, spiritus cient, ægrè coquuntur. Virides cibo aluum emolliunt: ad vo- mitiones idonei.

PHASIOLI sunt in Italia uulgares, & in hortis, ac aruis frequentes. Diuersa eorum habentur genera, uarijs coloribus distincta: nam & candidi, & rubescentes, & melini, ac diuersis respersi maculis reperiuntur. Quos superiori quoq; ætati cognitos fuisse putauerim, etsi nonnulli eos nuper in Italia uenisse existiment. Candidi, quibus granum cæteris minus est, cæterorum leguminum more, in aruis seruntur. At rubescentes, melini, ac uarij seminantur in hortis alijsue locis, ubi umbra æstiuæ fuerit opus. Siquidem præterquam quòd fructum suo tempore demeten- dum proferunt, suis etiam inuolucris, ac sequaci foliorum, clauicularumq; reptatu, testudines, attegias, mapalia, tuguria,

Phaseolorum consideratio.

tuguria,